

VERBER / UDSAGNSORD

Der findes 3 typer: a-verbier, e-verbier og f-verbier. Der sker ingen personbøjning. Tidsbøjning sker udelukkende med endelser:

- f** (infinitiv/havnemåde): **parlar at tale, vider at se, audir at høre**
- (præsens/nutid): **parla taler, vite ser, audi hører**
- (imperativ/bydeform): **parla! tal! , videt! se!, audit! hør!**

- va** (imperfektum/datid): **parlava talte, videva så, audiva hørte**
- fã** (futurum/fremtid): **parlãra vil tale, videra vil se, audira vil høre**
 - Futurum kan også dannes med **vader**: **io va dormir jeg vil sove, nos va continuar deman vi fortsætter i morgen.**

- fes** (konditionalis/fortids fremtid): **parlãrea ville tale, vidẽrea ville se, audirẽa ville høre**
- io comparãrea un computador, si io habeva moneta jeg ville købe en computer, hvis jeg havde penge**

- te** (perfektum participium/kort tilæggsform): **parlãte talt, vidite set, audite hørt**
 - Verbier med endelsen **-er** (f.eks. **vider, vader, volter**) ændrer vokal til **-ite**.

- nte** (presens participium/lang tilæggsform): **parlãnte talende, vidẽnte seende, audirẽnte hørende**
 - illas cammina sibilãnte de går løjtlønde.** Ved f-verbier skydes et **-e** ind foran endelsen **-nte**.

Hjælpeverbene har en særlig kort nutidsform: **esser – es være – er, haber – ha have – har, vader – va villegå – vilgåår**.

- io hã notãte que ille non veniva jeg hãr noteret, at han ikke kom, ille es in retardo proque ille va lentẽmente han er sent på den, fordã han gãr, langsomt.**

Ordenstal

Ordenstal

Ordenstal

Ordenstal

ORDENSTAL

1e prime *4e quinte* *7e septime* *10e dẽcime*
2e secunde *5e quante* *8e octave* *11e dece-prime*
3e tertie *6e sexte* *9e none* *20e vintẽsime*

- Dato:** **318 tres octavos, 215 duo quintos, 1% un pro cento.**
- Datoer:** **hodie es le vint-un de augusto / dæg er det den 21. august.**
- "Den første"** kan som den eneste også hedde **le prime**: **le prime de mato es un die tertiate lørste maj er en helligdæg.**

ORDSTILLING OG BETONING

- Ordstillingen er normalt subjekt/grundled – verballed/udsagnsled – objekt/genstandslid: **un autor scribe libros en fortãtter skriver bøger.** Eventuel negation/benægtelse står foran verber/udsagnsordet: **io non mangia plus jeg spiser ikke mere.**
- Personlige pronominer som objekt/genstandsled står før verber/udsagnsordet, når det er bojet: **tu vide nostre amica – tu la vide du ser vores veninde – du ser hende, heri illa non me salutava i går hilste hun ikke på mig.**
- Spørgsmål uden det indledende **esque** sættes verber/udsagnsordet foran subjekt/grundledet som på dansk: **vide tu nostre amica? ser du vores veninde? quando arriva le autobus? hvornår kommer bussen?**
- Konjunktion/bindeord (f.eks. **e, ma, proque, ben que – og, men, fordã, selv om**) binder sætninger sammen. Ligesom på dansk lader man sætningsmelodien gå op i slutningen af et spørgsmål og før en besvarelse, og den går ned i andre tilfælde.
- Interlingua bruger det latinske alfabets 26 tegn uden accenter, bortset fra ð å ñ. Betoningen falder på vokalen før sidste konsonant; pluralis/fieral ændrer ikke trykket. I denne grammatik er trykket markeret ved understregning, hvor man kan komme i tvivl.

© 2010-2023 Dansk Interlingua Union og Svenska Sällskapet för Interlingua www.interlingua.dk

BØJNING AF ADJEKTIVER OG ADVERBIER

plus mere, -e/ra, le plus mest, -e/ist giver komparativ og superlativ af adjektiver og adverbier: **grande stor, plus grande større, le plus grande størst, rapide hurtig, plus rapide hurtigere, le plus rapide hurtigst; un avion vola plus rapidement que un ave et fly flyver hurtigere end en fugl.** – Forstærkning kan ske med **-issime** (adj.) - **issimo** (adv.), eller **multo** meget, **bellissime** meget smuk, **fortissimo** meget kraftigt, **multo grande** meget stor.

PRONOMENER / STEDORD

Personlige pronominer	Possessive pron./ejestedord	
subjekt/grundled	objekt/genstandsled	
io jeg	me mig	mi min, mit, mine
tu du	te dig	tu din, dit, dine
ille han	le ham	su hans
illa hun	la hende	su hendes
illo den, det	lo den, det	su dens, dets
on man	se sig	su sin, sit, sine
nos vi	nos os	nostre vores
vos I/De	vos jer/Dem	vestre jeres/Deres
illes de (hankøn/fælles)	les dem	lor deres
illas de (køn hunkøn)	las dem	lor deres
illos de (køn inekøn)	los dem	lor deres

Selvstændige former af **mi, tu, su, lor** får endelsen **-el-es**: **lor papa e le miã joca al chacos** **deres far og min spiller skak.**

se sig (refleksivtilbagevendende): **illa se lava hun vasker sig, on man** (ubestemt person): **on audi nihã mãã hører intet.**

il det, der (upersonligt): **il ha vino der er vin, il pluve det regner.**

Derudover f.eks.: **nihil intet, ingenting, quãcosa noget, toto alt.**

Pronomenene kan ikke udelades. Efter præpositioner/forholdsord (f.eks. **a, in, pro, sin**) bruges objektformen, dog ikke i 3. person: **veni tu com me? kommer du med mig? sin illes uden den.**

RELATIVE PRONOMENER / HENFØRENDE STEDORD

qui [ki] *der/som, hvilken/hvilket/hvilke* (som subjekt, om personer): **le damã qui canta es famosẽ damerne, som synger, er berømt.**

que [ke] *der/som, hvilken/hvilket/hvilke* (alle andre tilfælde): **le libro que io legẽ es bon bogen, som jeg læser, er god, le senior que tu videva mangia ora herren, som du så, spiser nu, le machina con que ille labora es german maskinen, med hvilken han arbejder, er tysk.**

le qual (i singularis/lenet) *som, hvilken, hvilket; le casa vetere, le qual esseva renovate, es micre det gamle hus, som blev renoveret, er lille, le quales (i pluralis/fieral) *som, hvilke; le pãises, in le quales on desira usar le medicina, debe acceptar lo landene, i hvilke man ønsker at bruge medicin, skal acceptere det.**

lo que *hvad, det som, hvilket* (om en hel sætning): **le patre non sãpe ancora lo que su filio ha facite** *faderen ved endnu ikke, hvad hans søn har gjort.*

cuje *hvis; un anglese, cuje nomine es secreto, paria in le radio en englãnder, hvis navn er hemmeligt, taler i radioen.*

DEMONSTRATIVE PRONOMINER

Demonstrative pronominer/påpegende stedord bøjes aldrig. **iste** denne, dette, disse. **ille** den/det/de (der), **hin, hine**: **vole tu iste tassa o ille? vil du have den/ste kop eller det/der?**

De kan stå helt selvstændige og bøjes i ental/fieral, brugt som personlige pronominer: **interlingua es comprensibile per milliones, sin que istes le ha studiate interlingua er forståelig for millioner, uden at disse har studeret det, ille amava historias – istos esseva parve reportos con photos han elskede historier – disse var små rapporter med billeder.**

ARTIKLER

un en, et (ubestemt artikel, altid samme form)
un libro en bog, un femina en kvinde, un infante et barn.
le er den bestemte artikel, på dansk oftest udtrykt med en endelse som i *bogen, barnet, huset; le libro, le infante, le casa.*
Den ændres ikke i fieral (pluralis): **le libros bogerne, le infantes børnene, le casas husene.**

SUBSTANTIVER / NAVNEORD
-s-es er flertalsendelsen.
-s anvendes efter en vokal: **un auto, multe autos en bil, mange biler**
-es anvendes efter en konsonant: **un nation** [natsiõn] *en nation, le Naciones Unite* De Forenede Nationer (F-N).

ADJEKTIVER / TILLÆGSORD
Adjektiver bøjes ikke i hverken køn eller tal: **un bon libro en god bog, bon libros gode bøger, un femina intelligente en intelligent kvinde, feminas intelligente intelligente kvinder.**
Adjektiver står normalt efter substantivet. Korte og hyppigt brugte adjektiver kan dog stå foran.

ADVERBIER / BIORD
-mente er endelsen for adverbier, som bygger på adjektiver: **un auto rapide en hurtig bil, le auto va rapidemente bilen kører hurtigt.**
Efter adjektiver, der ender på **-ic**, skrives **-amente**: **practic – practica-mente, energic – energicamente, specific – specificamente.**

- Der findes nogle få korte adverbier, ofte med endelsen **-o**: **ben good, mal ddrãgtilskãd, poco lidt, multo meget, solo kun.**
- Hyppige adverbier for tid, rum m.m.: **hodie i dag, deman i morgen, tosto snart, ora nu, ci her, forãs ude, forãsan måske.**

SPORGEORD

esque (kan ikke oversættes) indleder et spørgsmål: **esque tu vide mi nove auto? ser du min nye bil?** Det kan også hedde: **vide tu mi nove auto?** altså med omvendt ordstilling som på dansk.

que? que? hvad, hvilken, hvilket, hvilke (om ting): **que eveni? hvad sker der?**

qui? quẽ, hvilken, hvilken, hvilket, hvilke (om personer): **qui es la? hvem er det? de qui es le cavallo? hvis er hesten?**

qual? hvilken: qual libro vole tu legẽr? Un libro interessante hvilken bog vil du læse? En interessant bog.

quando? hvornår (om tid og tidspunkter): **quando arriva le traino? hvornår ankommer toget?**

como? hvordan (om måde): **como parla ille? hvordan taler han? como sta tu? hvordan har du det?**

ubi? hvor: ubi habita vos? hvor bor I? de ubi veni vos? hvor kommer I fra? a ubi nos va ora? hvor går vi nu hen?

proque? hvorfør (om årsag): **proque plora le infante? hvorfør græder barnet?**

quanto? hvor meget (om mængde (quantitate)): **quanto costa un camera pro un nocte? hvad/hvor meget koster et værelse for en nat?**

quante...? hvor mange...: quante personas vide tu? hvor mange personer ser du? quante tempore dura le film? hvor lang tid varer filmen?

Ligesom på dansk dannes perfektumfornutid og pluskvamper-fektumfornutid med hjælpeverbet **haber** (ha har, habeva havde) + **-te**-formen: **le rege ha (habeva) parlatẽ kongen** [ha/ãvde] *talt.*

Passivuldeform dannes med en form af **esser + -te**-formen: **le libro es vendite bogen sælges** (eller: **bliver solgt**). **le libro esseva vendite bogen solgtes** (blev solgt), **le libro ha esseite vendite bogen er blevet solgt.**

Sia er en særlig konjunktivform/ønskemåde af **esser**, og den kan også bruges i imperativ/bydeform: **sia felice!** *vær lykkelig!*

TALORD
0 zero *199 cento novanta-*
1 un *20 vinti*
2 duo *21 vinti-un*
3 tres *30 trenta*
4 quatro *40 quaranta*
5 cinque *50 cinquanta*
6 sex *60 sexanta*
7 septẽ *70 septanta*
8 octo *80 octanta*
9 novem *86 octanta-sex*
10 dece *90 novanta*
11 dece-un *100 cento*

10,987,654,321 dece milliaros *nyvem centos octanta-septe milliones sex centos cinquanta-quattro milles tres centos vinti-un*

- Decimaler: **34,79 trenta-quattro comma septanta-novem**
- Regnearter: **3*2+4 = 10 tres vices duo plus quatro es dece.**
- 124 = 3 dece-duo dividite per quatro es tres.**
- Tid:** **il es octo (horas) minus un quarto klokken er kvar i otte, il es vinti horas e dece klokken er 20.10 (ti minutter over otte), veni a un hora e medie korn klokken halv to (=en og en halv).**